

Novice.

Iz Slatine na Stajerskem. Vošilo, ki ga „Zgod. Dan“ za šolsko mladost v svojem zadnjem listu lanskega leta daje, je pač vredno, da si ga tudi mi učitelji na pamet zakličemo, ki se glasi: „Vošiti je, naj bi šolska mladost in drugi olikani v sedanjih kalnih časih se lotili slovenskih v dobrem duhu pisanih časnikov, in posnemali cesaroviča Rudolfa, ki še komaj v sedmi godini govori že prav dobro nemški, madjarski, laški in česki jezik. Ali ni le-tá prvi avstrijski učenec prelep zgled učencem in šolam, da naj bi se v mnogojezični Avstrii učili nekoliko več domačih vsak dan potrebnih jezikov?“

Mladi cesarovič pa se rad uči in pripoveda tudi lepe zgodbi, kakor se bere v graškem dnevniku lanskega leta broj 233. Ima pa tudi za veronauk nekega gospoda duhovna z imenom Majer, ki je poprej v nekem višjem ženskem odgojelištu na Dunaju slovel ko moder in verli katehet; ko so svetli cesar Franc Josip pred kakimi že dvema letmi od njega zaslišali, so ga k sebi povabili, in mu rekli: „Vedite gospod Majer, jaz imam do vas eno posebno prošnjo, ali me bote uslišali?“

Tako ponižno govorjenje gospoda M. neki celó osupne, in on odgovori: „Blagovelite Njih Veličanstvo le zapovedati, in jaz Vaš hlapec bodem vbogal“. „Ni tako“, zavernejo verli Vladar: „jaz sem Vaš prosnik: bodite tako dobri, in mi vzemite mojih dvoje otrok v svojo skerb, in jih prav natanko v keršanskem nauku in življenju podučujte“. Več duhovnov je neki hrepenelo za omenjeno službo; vendar je ona doletela le prostega toda pridnega in modrega duhovna Majerja. Spet lepi zgled za roditelje, kako naj tudi oni skerbé svojim otrokom za keršansko izrejenje, koji si naj vzemajo Njih Veličanstvo našega keršanskega cesarja za vzor, od kojih dunajski korarji še več lepih keršanskih izgledov vejo povedati, vendar za danes bodi toj potez dovolj, ker še mislim gospode učitelje in učiteljske pripravnike tudi pozorne storiti, da bi bilo dobro učiteljem, koji bi znali tudi hrovaški ali tako zvani ilirski jezik na toliko, da bi v njem zamogli hrovaško mladost podučati, v kojoj kronovini se zdaj pogostem šole stavijo, in učiteljstva uterdujejo; kaj in kako, da tam učenikov po farah želé, nam kaže 382. stran „Zagreb. kat. lista“ g. 1864, ko govori: „U Skakavcu je nova crkev s krasnim korom, zasada još bez orguljah, al će i ove mjestni župnik nabaviti za ono 500 st., koje je njih uzoritost poklonila, čim se tko nadje, koj će bar ponješto skladno na nje udarat znati. Ovdje nemogu nikako premućati veliku našu u vitežkoj krajini biedu. Učitelji krajiški doduše se uče svoje propisane nauke, nego se orguljati neučé, što je vendar iz mnogih razlogah od velike nužde po nas. Da dodješ mili čitatelju u nedjelju ili na blagdan u našu crkvu, vidio bi svećenika kod žrtvenika, al ga nebi čuo, da on kao što je po gradjanskoj Hrvatskoj i srećnijih predjelih krajine na-

vadno, pjeva sv. misu — ne, izim ako narod bez orguljah svaki na svoj glas vikati počme; i tada češ lahko moči prosuditi našu pobožnost i duševno veselje, koje mi svećenici imamo u ovih crkvah naših. Vjeruj mi, u cijeloj sl. slunjskoj pukovnji izim treh župnih crkvah neima nijedna orguljah, dakako najviše snestušice uvježbanih orguljašah, pjevačah.“ Ajd za kruhom, koji ga doma nima, alj ne le z turbuhom, ampak tudi s potrebnim naukom! Zdravo!

Iz Celovca. (Vabilo slovenskim pisateljem.) V seji 18. decembra minulega leta je sklenila „družba svetega Mohora“, da se sestavi in prihodnje leto mimo treh — štirih drugih bukvic na svitlo dá knjiga, ki bi bila po tehtnem zapopadku in po vzorni pisavi pripravna za domače in šolsko berilo bolj odrasli (10 — 15 letni) slovenski mladini. Obsegala bode v ta namen v skerbni izbiri vsakoverstno slovstveno blago, ki mladenču um in serce blaži in mu oči odpira za vse, kar je lepo in dobro. Da se pa ta naloga srečno izvrši, poziva družba sv. Mohora vse slovenske pisatelje, da jej pritekó v ta namen z izdelki svojega peresa — vsak vsaj z enim ali z dvema spisoma — v prav obilnem številu na pomoč. Po godu jej bodo za to knjigo — imé jej bode „Cvetnik“ — vsakoverstne mladenški starosti primerne poezije, pravljice in pripovedke, zanimivi obrazi natoroznanski, krajepisni in zgodovinski, životopisi in popisi raznih ljudskih del, razni pravno-podučni spisi, pa tudi drugi, za mladino mikavni sestavki kakoršnega koli zapopadka. Vsi spisi, za „Cvetnik“ namenjeni, izvirni in poslovenjeni, naj bodo skoz in skoz lahkoumevni, ne preobširni (najbolje 1, 2, 3 — k večemu 5 — 6 strani obsegajoči), in jedernati v besedi in po obsegu, da se bode nad njimi mladina razgledovala in dušno razveseljevala. Za povračilo njih truda bode plačevala družba gg. pisateljem tiskano polo (16 strani male osmerke) izvirnih sestavkov z dvadesetimi, prestave pa z dvanajstimi goldinarji avstr. veljave; pošljejo naj se pa spisi vsaj do 15. marca 1865. Bog daj novemu „Cvetniku“ obilo podpore! Mladina in šola ga bote vesele! — Da se v Celovcu res prav čversto obdeluje slovensko polje, nam kaže tudi novorojeni slovenski časopis „Slovenec“, ki nam obeta prav veselo prihodnost. Vreduje ga verli g. Janez Božič. Naročnino (za celo leto 6 gold. 30 kr., za pol leta pa 3 gold. 20 kr.) sprejema tergovec g. Rossbacher. Slovenci, „Slovenca“ podpirajmo!

Iz ptujске okolice 10. pros. 1865. V seji občinskega odbora na Ptujem 2. prosinca je bilo prav živo. Obravnovala se je plača učiteljev ondotne glavne šole. Radovedni smo bili, kakšen izid bo imela ta hvalevredna reč. Prepričali smo se, da ljudstvo zmirom bolj ceni učiteljski stan in si prizadeva njegove težave saj nekoliko polajšati. Denarstveni oddelek je sicer v poročilu overgel nasvet prvega oddelka od 3. okt. p. l. rekši, da so sedajne denarstvene zadeve takšne, da se plačilo učiteljev nikakor zboljšati ne more, in dodá, naj bi se ta reč preložila na poznejši bolj vgodni čas. Pa vendar je ves odbor (razun poročilnega oddelka in še enega glasa) glasoval za

vredjenje spoznavši, da za slabo plačilo ne moremo velikih in izverstnih del tirjati. Sklenilo se je tedaj, da naj se še ne celó 200 gl. dá iz občinske blagajnice za ta lep namen. Navset pa, da bi se ponavljavna šola razširila, žalibog! ni obveljal. Kakor v Celji so se tudi tukej nekteri izmed odbora povzdignili zoper učenje slovensčine na glavni šoli; pa niso pomislili, da je vsakemu tukajšnjih stanovnikov ne le samo potrebna, marveč tudi zeló koristna. — Ker se ravno v sedanjem času o ljudskih šolah in učiteljski plači toliko govori in piše, in sim ter tje tudi kaj stori, mi naš ljubi „Tovars“ gotovo ne bo odtegnil malega prostorčka, da vsaj nekoliko popišem revščino nekterih podučiteljev, v tukajšnji okolici. Pervi učitelj kolikor toliko že rije, pa podučitelj (ali kakor se sedaj zove: Lehr-, Organisten - und Messner-Gehilfe) ta je reva! Zjutraj, kakor hitro se dan zaznava, mora vstati, da gre juternico zvonit, ne sme se bati ne dežá, ne mraza. Večkrat mora celo jutro zmerzovati v cerkvi, in opravljati cerkvenikovo službo. Ves zmerzujen pride v šolo. Po šoli je pa treba cerkev pometati i. t. d. Nekteri prvi učitelj le malokdaj gre v šolo, večidel le takrat, kedar podučitelj mora iti z duhovnim gospodom s svetilnico in z zvoncem k bolniku. Zakaj je tako? „Zakaj pa ima kovač klesčec“, nam bo marsikteri odgovoril. Pa to menda ni tako. Konec leta pa dobi nekteri podučitelj po 20 — 40 gl. letnega plačila. Znabiti, da mi kdo ne verjame tega, pa žalibog, to je gola resnica. Še več. Kedar pa podučitelj učitelju vse po volji in pa, Bog vé, kaj vse po starem kopitu ne stori, se učitelj zavoljo te ali une reči pritoži; ali pa ée sam zavoljo slabe letine shajati ne more, naj pa se podučitelj kar pripravi na pot, kajti kmali bo prestavljen. Le ne vem od kod imajo prvi učitelji toliko oblasti. Tako se menda v celi lavantinski in ljubljanski škofiji ne godí, kakor le v tem delu, kateri se je popred štel k sekovski škofiji. Sedaj pa vprašam: Ali je mogoče pri takih okolisčinah stanu primerno živeti? Mlademu učitelju so potrebne bukve, pesmi, napevi i. t. d., kakor desna roka, ali pa si jih more pripraviti? Obleka tudi ni zastoj. Ni tedaj čuda, da si le malo mladih učiteljev prizadeva, da bi se še marljivo izobraževali; ter se povzdignili na tisto stopinjo omike, koja je vsakemu učitelju, izobraževalcu ljudstva, potrebna. Zatorej se pa tudi najdejo učitelji brez vsega značaja; in ne le otroke, ki so njim izročeni, pa tudi celo srenjo moramo milovati; kajti otroci rastejo, ž njimi pa tudi hudobija, sebičnost, neotesenost i. t. d. Ali ni taka napčno izobražena mladina živa kuga za celo občino? Kakšna bota mož in žena iz take mladine, si vsakdo lahko misli. Da po tem takem tudi telesni stan ljudstva zmirom bolj slabi, ne bo nihče tajil. Priznati pa tudi moramo, da učitelj vendar ni vsega tega kriv. Vse vpíje: „Omika naj se ljudstvo“! Začnite torej! Ne stavite podučitelje v versto hlapcev in pastirjev. Nadjamo se, da se bodo po izgledu verlih Ptujčanov tudi sosedne srenje kmali usmilile svojih revnih podučiteljev, kateri so ravno tako potrebni pomoči, da ne rečem še bolj potrebni, kot mestni učitelji, gledé, da je to prva stopinja in naj imenitnejše dobro delo za ljudsko omiko.

Rakoljski.

Iz Ljubljane. Razpis preč. tukajšnjega knezoškofjskega konzistorija 24. dec. preteč. l. s št. 1824/391 določuje za letošnje šolsko leto te le vprašanja za učiteljske zборе: 1) Na katere različnosti v slovniškem oziru med nemščino in slovenscino naj učitelj pri obdelovanju prostega golega stavka (I. Abschnitt des „Praktischen slovenisch-deutschen Sprachbuches“) spominja otroke, da je nauk bolj mi-kaven in spošen? In koliko in kako naj učitelj ravno pri tem oddelku posebno obdeluje materni jezik? 2) Kdaj in kako naj se začenjajo vaje v govorjenji in spisovanji; kakó naj se v teh vajah primerno napreduje od pol leta do pol leta v 4 razredih glavne šole, in kako v malih solah, kjer je eden ali več učiteljev? 3) Kako naj in mora marljiv učitelj zbujati ljubezen do sadjoreje in jo vspešno povzdigo-vati ne le samo pri otrocih, ampak tudi pri šolski srenji, da si tako pridobi pravico do darila, ki je za to odmenjeno. 4) Kaj naj učitelj po postavi stori, da ni kriv, če otroci ne hodijo redno v šolo? 5) Kako naj se učitelj ravna pri vradnih vlogah, če ne dobiva postav-nega plačila? — Zraven tega pa ta razpis posebno zaterjuje, da naj vsi učitelji prav pridno in stalno izdelujejo te vprašanja in jih pošiljajo okrajnim šolskim ogledništvom vsaj do konec mesca oktobra. To pa se zato tako marljivo naroča, ker se je iz lanskih pismenih odgovorov vidilo, da nekteri učitelji še ne poznajo pomočnih knjig in tudi ne učiteljskih časopisov „Uč. Tovarša“ in „Oesterr. Schulbote“, in jim je neznano, da se morajo začetni učenci številjenja iz glave zato tako počasi učiti, ker še niso vajeni misliti, in da je povsod treba dobre podlage, posebno pa pri številjenji, — da se morajo perve števila od 1. do 10, kar je mogoče, dobro razumeti, ker v tem je zapopadeno vse številjenje i. t. d. Tudi je veči del učiteljev razodelo, da desetnih drobcev ni treba učiti v ljudski šoli, kar bi bilo pa vendar dobro posebno pri sedanji desetiški sestavi pri denarjih in pri tehtah, in kar se bode pred ali potlej tudi gotovo godilo. Vidilo se je tudi, da je pomočna knjiga „Methodik des Zifferrechnens“ še sploh neznaná, ker se je sploh terdilo, da v ljudski šoli ni treba učiti trilstavke, pa se vendar vsaka taka naloga lahko izštevili, če se navadno množi in deli. Kako bi bili morali učitelji odgovarjati o zadevi pomočne knjige „Unterklasse“, se bode vidilo iz zelo spretnega spisa, ki ga je sestavil g. Jož. Levčnik, ki ga bode „Uč. Tovarš“ priobčil.

— Št. 1848/397 pa naznanja, da se bo milodarna vstanova s 26 gold. in 40 kr. letnih obresti, ki jo je izsluženi normalnini vodja, c. k. šolski svetovavec in častni korar, preč. g. Jan. Nep. Schläker napravil za učiteljske vdove, — od 1. avgusta 1864 do tega časa 1865 drugi vdovi podelila. Ako je tedaj kje kaka vdova, ki ne živi nikake druge vstanove in hoče za to prositi, naj z verjetnimi spričali dokaže, da je revna, da lepo živi, in da je nje mož naj manj deset let pošteno služil za učitelja malih sol na Kranjskem. Prošnje naj se oddajajo pri preč. knezošk. konzistoriju v Ljubljani do konec mesca februarja t. l.